

TOPLUMSAL CİNSİYET MOTİVASYON ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI

*Zeynep Akgün **Yücel Uysal

Özet

Jessica J. Good ve Diana T. Sanchez (2010) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Motivasyon Ölçeğinin (TCMÖ) Türkçeye uyarlanma çalışması, farklı demografik kesimleri temsil eden, 18 yaş üzeri toplam 115 kadın üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin dil eşdeğerliğini test etmek için Mersin Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu öğretim görevlilerinden oluşan beş kişilik bir ekip ile (İngilizce-Türkçe; Türkçe-İngilizce) çeviriler uygulanmış, İngilizce ve Türkçe formlardan elde edilen puanlar arasında pozitif ve anlamlı korelasyonlar saptanmıştır. TCMÖ' nün faktör yapısını belirlemek amacıyla uygulanan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonuçlarına göre ölçek, orjinal ölçek gibi dört boyutlu bir yapı göstermektedir. Bu yapıların Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları; .84, .88, .85 ve .88 şeklindedir. Test Tekrar Test sonuçları ise; .88, .89, .97, .88'dir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen tüm sonuçlar ölçeğin Türkiye'de de kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal cinsiyet, motivasyon

*Öğr.Gör.Dr., Yabancı Diller Yüksekokulu, Mersin Üniversitesi,

0(532)5049063 zeynepakgun@mesin.edu.tr

**Öğr. Ü.Dr., Tıp Fakültesi, Mersin Üniversitesi, yuceluysal@mesin.edu.tr

ADAPTATION OF GENDER MOTIVATION SCALE

Abstract

The purpose of this study is to adapt Gender Motivation Scale (GMS) developed by Jessica J. Good and Diana T. Sanchez (2010) into Turkish. The study was conducted on 75 women over the age of 18 representing different demographic segments of Turkey. In order to test the language equivalence of the scale (English-Turkish; Turkish-English) a team of five instructors from Mersin University School of Foreign Languages were entrusted. According to the results of the exploratory and confirmatory factor analyzes applied to determine the factor structure of TCMI, the scale shows a four-dimensional structure just like the original scale. According to the results of these study, Cronbach Alpha internal consistency coefficients of these structures are; .84, .88, .85, and .88. Test Re-test results are; .88, .89, .97, .88. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale is calculated as .81. The obtained results indicate the scale can also be used in Turkey.

Key words, Gender, motivation

Giriş

Cinsiyet, bireyin kadın ya da erkek olarak doğuştan sahip olduğu, oldukça belirgin ve sabit genetik, biyolojik ve fizyolojik farklılıklara karşılık gelmektedir. Toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyete bağlı olarak, kültürel ve sosyal olarak belirlenen rolleri, değerleri, imajları, kendisine ve diğerlerine yönelik beklentileri içeren karmaşık bir etkileşim sürecinin ürünüdür. Toplumsal cinsiyet kavramı, farklı kültürde, zamanlarda ve coğrafyalarda biyolojik cinsiyete bağlı olarak, kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen rolleri ve sorumlulukları, kadınların ve erkeklerin toplumdaki yerlerini ve toplumun onlardan beklediği davranışları ifade eden bir kavramdır. Cinsiyetin aksine, toplumsal cinsiyet, biyolojik bir fenomen değil, kültürel bir yapılanma, toplumsal bir süreçtir. Cinsiyeti ile dünyaya gelen birey, toplumsal cinsiyetini daha sonra edinmektedir. Toplumsal cinsiyet kimliğini oluştururken, ona ait değer ve normları öğrenip ve kendini kadın veya erkek şeklindeki dikotominin içinde tanımlamaktadır (Corrado, 2009).

İçinde yaşanılan toplumun yapısına paralel olarak üzerinde hem fikir olunan toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin tutum ve davranışlarına yön vermektedir. Bireyler toplumsal cinsiyet rollerine uymayıp, normlarla, değerlerle veya kalıp yargılarla çeliştiklerinde, duruma göre, ihlalin ağır ya da hafif sonuçlarına katlanmak durumunda kalabilmektedirler (O'Neil, Good, Holmes, 1995). Bu olumsuz durumdan kaçınmak adına, bireyler söz konusu rollerine uygun davranmaya özen göstermektedirler. Fakat bireylerin sahip oldukları tek rolleri toplumsal cinsiyet rolleri değildir. Bu sebeple de sahip olunan diğer roller zaman zaman toplumsal cinsiyet rolleri ile çatışabilmektedir. Böyle bir çelişki söz konusu olduğunda, bireyler normun rol için ne kadar önemli olduğunu ve durumun role bağlı kalmayı ne kadar gerektirdiğini değerlendirerek davranışlarına ve uyum gösterecekleri rollere karar vermektedirler (Helgeson, 2002). Ayrıca norm dışı kalma sosyal değişim için de gerekli bir öğedir. Böylece toplumlar değişen dünyaya, gelişmelere göre kendi normatif yapılarını gözden geçirip yeniden oluşturabilmektedirler.

Toplumsal cinsiyet rol ve normlarına uyum bağlamında motivasyon, dikkate değer bir değişkendir. Motivasyonlar genel anlamda yarattıkları sonuçlar dolayımında çok önemlidirler (Ryan ve Deci, 2000). Bireyin herhangi bir zorlama ya da ödül olmaksızın

bizzat kendisinin değer verdiği için gerçekleştirdiği eylemlerinin altında yatan motivasyon türü işeldir. İşel motivasyonlar insanın doğasında var olan olumlu potansiyelin en güzel dışa vurumudur. Dışsal motivasyon ise bir eylemi gerçekleştirirken bir takım dışsal sonuçların elde edilmesi amacını içinde barındırmaktadır (Ryan ve Connell, 1989). Bu tip eylemler için özgürce seçilmiş eylemler denilememekte, kişinin gerçekleştirdiği eylemi yapmak zorunda olması olarak tanımlanmaktadır (Deci, Ryan, 1985).

Geçmişte yapılan çalışmalar, toplumsal cinsiyet normlarına uyumun, benlik saygısı ve olumlu etki ile hem olumlu hem de olumsuz ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu çelişkili bulgular, bireyin kendi toplumsal cinsiyet rollerine ve normlarına bizzat kendisinin değer vermesi (

işel motivasyon) ya da diğerlerinden, durumlardan kaynaklanan baskılar nedeniyle değer vermesi (dışsal motivasyon) şeklindeki ayırımın ortaya konulması ile ortadan kalkabilmektedir. Bu dolayında gerçekleştirilen çalışmalar, işel motivasyonlarla uyulan toplumsal cinsiyet rol ve normları ve benlik saygısı arasında olumlu bir ilişki, dışsal motivasyonlarla uyulan toplumsal cinsiyet rol ve normları ve benlik saygısı arasında da olumsuz bir ilişki olduğunu göstermektedir (Good, Sanchez, 2010). Bu nedenle toplumsal cinsiyet rol ve normlarına uyum ile ilgili çalışmalarda, motivasyon trlerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, toplumsal cinsiyet normlarına uyumu, işel ve dışsal motivasyonlar bağlamında ölçmeye olanak sağlayan, Jesica J. Good ve Diana T. Sanchez tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Motivasyon lğinin (Gender Motivation Scale) Türkçeye uyarlanmasıdır.

Yöntem

Toplumsal Cinsiyet Motivasyon lği (TCM)

Güvenirliği ve geçerliği Ryan ve Connell tarafından önceden yapılmış olan işel ve dışsal motivasyon lği (Self-Regulation Questionnaire, 1986) Good ve Sanchez tarafından toplumsal cinsiyet normlarına göre uyarlanmıştır. Bu uyarlamada toplumsal

cinsiyet rolü normlarının sıcaklık, samimiyet ve etkin, iddialı olma boyutları kullanılmıştır (Good, Sanchez, 2010). Sıcaklık ve samimiyet tipik bir feminen norm olan toplumsal olma, etkin ve iddialı olma ise tipik bir maskülen norm olan bireysel olma ilgilidir.

Ölçekte toplam 16 madde yer almaktadır. Katılımcılar bu maddelerle ilgili düşüncelerini 7'li likert tarzı derecelendirme sisteminde işaretlemektedirler.

Ölçeğin orijinal yapısı İçsel motivasyonlarla feminen normlara uyum, dışsal motivasyonlarla feminen normlara uyum, içsel motivasyonlarla maskülen normlara uyum, dışsal motivasyonlarla maskülen normlara uyum şeklinde 4 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörlerin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları sırasıyla .76, .81, .78 ve .88'dir. Tablonun orijinali için bakınız Tablo 1.

Buraya Tablo 1 gelecektir.

Toplumsal Cinsiyet Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Çevrilme Süreci

Ölçeğin Türkçeye çevrilme sürecinde yeni bir ifade geliştirilmemiş, ölçeğin orijinal biçimine tamamen sadık kalınmıştır. Süreç iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada ölçek, önce çalışmacı tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Daha sonra yine İngiliz dili alanında çalışan dört uzman tarafından tekrar Türkçeye çevrilmiştir. Bu beş çevirideki ortak ifadeler belirlenmiş, Türkçe taslak hazırlanmıştır. Oluşturulan Türkçe taslak, dört uzman tarafından ayrı ayrı İngilizceye çevrilmiş, ortak ifadeler İngilizceye çevrilerek ölçeğe son hali verilmiştir. İkinci aşamada ise Türkçeleştirilmiş ifadelerin anlaşılabilirliğini denemek üzere, 40 kişiden oluşan bir kadın grubuna ölçek uygulanmıştır. Ölçeğin anlaşılabilirliğinde herhangi bir sorun olmadığı belirlendikten sonra ölçeğin uygulanması aşamasına geçilmiştir.

TCMÖ'nün Güvenirliğine ve Geçerliğine İlişkin Bulgular

Güvenirlik Sonuçları

Bu bölümde ve ilgili alt bölümlerde ölçeğin iç tutarlığına ve test yeniden test güvenirliğine ilişkin güvenilirlik bulguları ve faktör analizine dayalı açıklayıcı geçerlik bulguları sunulacaktır.

Çalışmanın bu aşamasında, likert tipi ölçeğin ve alt boyutlarının güvenirliğini belirlemek için kullanılan yollardan biri olan Cronbach Alpha değerlerine bakılmıştır. İç

tutarlık ölçümleri için 18- 68 yaş arası farklı sosyo- demografik yapıları temsil eden 75 kadın ile bir pilot çalışma yapılmıştır. Toplamda 4 alt ölçekten oluşan ölçeğin her bir alt ölçeği ve aldıkları Cronbach Alpha değerler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Ölçeğin test- tekrar test güvenirliği çalışmasında, ilk uygulamadan 3 hafta sonra aynı 75 kadına Toplumsal Cinsiyet Motivasyon Ölçeği ikinci kere uygulanmıştır. Katılanlara yapılan ön test ve son test arasındaki korelasyonlar, Cronbach Alpha değerler, ortalama ve standart sapmalar aşağıda yer almaktadır. Bakınız Tablo 2.

Buraya Tablo 2. Gelecektir.

TCMÖ'nün Geçerliğine İlişkin Faktör Analiz Bulguları

Ölçeğin orijinalinde de toplamda 4 faktör bulunmaktadır. Bu faktörler toplam varyansın %70' ini açıklamaktadır. Geçerlik için yapılan faktör analizinin sonucunda yine 4 faktör olduğu belirlenmiştir. Maddeler aynı faktörler altında toplanmıştır. Bu faktörler varyansın %73,4'ünü açıklamaktadır. Bakınız Tablo 3.

Buraya Tablo 3 gelecektir

Sonuç

Bu çalışmada Jessica J. Good ve Diana T. Sanchez (2010) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Motivasyon Ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirliğinin test edilerek Türkçeye çevrilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin dil yönünden geçerliği sağlanmıştır. Dil geçerliğinin sağlanması amacıyla çeviri-tekrar çeviri yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirliği ise Cronbach Alfa katsayısı yöntemi kullanılarak test edilmiş ve hem ölçeğin genelinde hem de alt boyutlarda söz konusu güvenirlik katsayısının yeterli olduğu görülmüştür. Ölçeğin geçerliği için yapılan faktör analizi sonucunda orijinal ölçekte olduğu gibi Türkçe ölçekte de 4 faktör olduğu ve bu maddelerin aynı faktörler altında toplandığı belirlenmiştir. Bu bulgular, Toplumsal Cinsiyet Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye uyarlandığında geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

1. Corrado, C. (2009). Gender Identities and Socialization. *Encyclopedia of Gender and Society* içinde (Cilt 1, ss357-364). California: Sage Publications.
2. Deci, E. ve Ryan, R. (1985a). Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. New York: Plenum Press.
3. Good, J. J. ve Sanchez, D. T. (2010). Doing gender for different reasons: why gender conformity positively and negatively predicts self-esteem. *Psychology Of Women Quarterly*, 34, 203-214.
4. Helgeson, V. S. (2002) *The Psychology of Gender*. Upper Saddle River, N.J: Prentice Hall.
5. O'Neil, J. Good, G. Holmes, S. (1995), Fifteen years of theory and research on men's gender role conflict. Levant, R. Pollack W. (Ed.), *A new psychology of men* içinde (s. 164-306). New York: Basic Books.
6. Ryan, R. M. ve Connell, J. P. (1989). Perceived locus of causality and internalization: Examining reasons for acting in two domains. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 749-761.
7. Ryan, R.M. ve Deci, E. (2000). Self – determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well- being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.

Tablolar

Tablo 1. TCMÖ'nün Orijinal Formu (Gender Motivation Scale)

Gender Motivation Scale – Women	Strongly Disagree	Disagree	Disagree Somewhat	Neutral	Agree Somewhat	Agree	Strongly Agree
Autonomous Communal Motivation							
1. I enjoy being communal and caring.							
2. It brings me pleasure if I act warmly towards others.							
3. It is important to me to act sensitively towards others.							
4. It is important to me not to behave selfishly or thoughtlessly towards others.							
Pressured Communal Motivation							
5. I act in a caring way towards others because I want others to like me.							
6. In general, I act warmly towards others							

because I want others' acceptance and approval.							
7. In general, I am sensitive to others because that is what others expect from me.							
8. I am caring to others because that is how others think I should be.							
Gender Motivation Scale – Men	Strongly Disagree	Disagree	Disagree Somewhat	Neutral	Agree Somewhat	Agree	Strongly Agree
Autonomous Agentic Motivation							
1. I enjoy being assertive.							
2. It brings me pleasure if I behave in a dominant or assertive way.							
3. It is important to me to be assertive.							
4. It is important to me not to act passively with others.							

Pressured Agentic Motivation							
5. I act in an assertive way because I want others to like me.							
6. In general, I act confidently because I want others' acceptance and approval.							
7. In general, I am assertive because that is what others expect from me.							
8. I am assertive and confident with others because that is how others think I should be							

Tablo 2. Ölçek Maddelerinin İç Tutarlılık Kat Sayıları, Test Tekrar Test Güvenirlik Katsayısı, Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Cronbach Alfa	Madde atıldığında	Test tekrar test	Ort.	SS
İçsel Motivasyonlarla Feminen Normlara Uyum					
	.84		.88		
1		.80		5.18	1.69
2		.75		5.42	1.44
3		.76		5.69	1.39
4		.87		5.86	1.50
Dışsal Motivasyonlarla Feminen Normlara Uyum					
	.88		.89		
5		.88		3.04	1.74
6		.81		2.94	1.65
7		.82		3.08	1.70
8		.86		2.81	1.66
İçsel Motivasyonlarla Maskülen Normlara Uyum					
	.85		.97		
9		.78		5.01	1.84
10		.74		4.88	1.97
11		.74		4.69	1.96
12		.93		5.14	1.74
Dışsal Motivasyonlarla Maskülen Normlara Uyum					
	.88		.88		
13		.90		3.86	1.93
14		.82		3.57	2.02
15		.82		3.37	2.05
16		.84		3.14	1.90
Ölçeğin Genel İç Tutarlılığı Cronbach Alfa: .81					

Tablo 3. Toplumsal Cinsiyet Motivasyon Ölçeğinin Faktör Analiz Sonuçları

Maddeler	1	2	3	4
3 Başkalarına karşı duyarlı olmak benim için önemlidir.	.90			
2 Diğerlerine karşı sıcak davranmak beni mutlu eder.	.89			
1 Başkaları ile ilişkili olmaktan ve onlarla ilgilenmekten hoşlanırım	.82			
4 Başkalarına karşı bencilce ve düşüncesizce davranmamaya önem veririm.	.67			
7. Genellikle diğer insanlar benden bunu bekledikleri için başkalarına karşı duyarlı davranırım.		.91		
6 Genellikle diğer insanların beni kabul etmesini ve onaylamasını istediğim için başkalarına karşı sıcak davranırım.		.91		
8 Diğer insanlar öyle olmam gerektiğini düşündükleri için başkalarına karşı ilgili davranırım		.83		
5 İnsanların beni sevmelerini istediğim için başkaları ile ilgilenirim.		.77		
10 Baskın ve iddialı olmaktan keyif alırım			.94	
11 İddialı olmak benim için önemlidir.			.93	
9 İddialı olmayı severim.			.90	
12 Diğerleriyle olan ilişkilerimde pasif olmamak benim için önemlidir			.51	
15 Genellikle diğer insanlar benden bunu bekledikleri için kendime güvenli ve iddialı davranırım.				.91
14 Genellikle diğer insanların beni kabul etmesini ve onaylamasını istediğim için özgüvenli davranırım.				.90
16 Diğer insanlar öyle olmam gerektiğini düşündükleri için özgüvenli ve iddialı davranırım.				.89
13 Kendine güvenli ve iddialı davranırım çünkü diğerlerinin benden hoşlanmasını isterim.				.72
Özdeğer	4.46	3.27	2.58	1.42

Açıklanan Varyans (%)	27.86	20.45	16.14	8.92
-----------------------	-------	-------	-------	------

Not: Faktörler: 1- içsel motivasyonlarla feminen normlara uyum, 2- dışsal motivasyonlarla feminen normlara uyum, 3- içsel motivasyonlarla maskülen normlara uyum, 4- dışsal motivasyonlarla maskülen normlara uyum.